

Erkən Uşaqlıq Dövründə İnkişaf (EUDI) və Azərbaycanda Milli EUDI kampaniyasının təqdimatı olub



Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi, Regional İnkişaf İctimai Birliyi (RiİB), Avropa İttifaqının Azərbaycandakı nümayəndəliyi, Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi və BMT-nin Uşaq Fondunun (UNICEF) birgə təşkilatçılığı ilə aprelin 22-də Erkən Uşaqlıq Dövründə İnkişaf (EUDI) və Azərbaycanda Milli EUDI kampaniyasının təqdimat mərasimi keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, tədbirdə çıxış edən Heydər Əliyev Fondunun Beynəlxalq əlaqələr departamentinin müdiri, Milli Məclisin deputatı Soltan Məmmədov tədbirin mövzusunun ölkəmizdə uğurla icra olunan icbari tibbi sığorta siyasətinin önəmli komponentlərindən birini təşkil etdiyini bildirib. Ölkəmizdə uşaq sağlamlığı, uşaqların təhsili və sosial təminatının hər zaman əsas prioritetlərdən biri olduğunu qeyd edən S.Məmmədov EUDI layihəsinin Azərbaycanın hər zaman tətbiqində yüksək siyasi iradə nümayiş etdirdiyi 17 davamlı inkişaf məqsədlərindən 11-nin uğurlu icrasına öz töhfəsini verəcəyini diqqətə çatdırıb.

O, ölkəmizin Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevanın rəhbərliyi altında Heydər Əliyev Fondunun uşaqların sağlamlığı, təhsili və sosial təminatı istiqamətində genişmiqyaslı tədbirlər həyata keçirdiyini vurğulayıb. 2004-cü ildən Fondun Diabetli uşaqlara ən yüksək qayğı layihəsi çərçivəsində ölkə üzrə şəkərli diabet xəstəliyi olan 18 yaşınadək şəxslər insulın preparatları və şpris qələmlərlə təmin edilib. Koxlear implantasiya proqramı çərçivəsində bir qrup eşitmə qüsuru olan şəxslərin əməliyyatı həyata keçirilib. 2015-ci ildən bu günədək proqram çərçivəsində ölkə üzrə 200-dən çox şəxs koxlear implantasiya əməliyyatına qəlb olunub. Talassemiya xəstəliyinin qarşısının alınması məqsədilə 2005-ci ildə Talassemiyasız həyat naminə layihəsinin icrasına başlanılıb. Layihə çərçivəsində 2009-cu ildə Bakıda müasir avadanlıqlarla təchiz olunmuş Talassemiya Mərkəzi inşa edilib. Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə müntəzəm olaraq ürək qüsurlarından əziyyət çəkən uşaqların müayinə və əməliyyatı həyata keçirilir. Səhiyyə sahəsində aparılan islahatlara dəstək olaraq qanunvericilik bazasında tələb olunan davamlı dəyişikliklər bu gün də həyata keçirilir. Bundan başqa, müxtəlif xəstəliklərlə mübarizədə həyata keçirilən dövlət proqramları ölkəmizin sosialyönümlü siyasətinin bariz nümunəsidir. Yoluxucu xəstəliklərin immunprofilaktikası, uşaqlarda anadangəlmə ürək qüsurlarının

aradan qaldırılması, talassemiya, hemofiliya xəstəlikləri, o cümlədən onkoloji xəstəliklər və diabetlə mübarizə, koxlear implantasiya əməliyyatları, ana və uşaq sağlamlığının yaxşılaşdırılması tədbirləri və digər dövlət proqramları uşaqların erkən yaş dövründə sağlam inkişafına böyük dəstəkdir. Əminəm ki, bu işlər gələcəkdə də davam edəcək və dövlət qurumları, vətəndaş cəmiyyəti, beynəlxalq təşkilatların birgə səyi və aktiv iştirakı ilə həmin layihələri tezliklə işğaldan azad olunmuş torpaqlarımızda da uğurla həyata keçirəcəyik.

Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Bahar Muradova bildirib ki, insan kapitalına ən erkən yaşlardan qoyulan yatırım inkişafın fundamental əsası hesab olunur. O, EUDI layihəsinin vacib və yüksək nəticəyə hesablanmış bir layihə olduğunu qeyd edib: Erkən uşaqlıq dövrü inkişafı ana bətnindən başlayaraq məktəbə qəbul yaşına qədər nitq, dil, ritorika, eləcə də sosial və emosional inkişafa dair vərmiş və bacarıqların əldə olunmasından ibarət fasiləsiz bir prosesdir. Odur ki, körpə həyatının ilk 1000 günündə düzgün qidalanma, stimullaşdırma və qayğı, həmçinin keyfiyyətli səhiyyə xidməti ilə əhatə olunması çox vacibdir. Ölkəmizdə gənclərin səlahiyyətə endirilməsi, sosial müdafiə və erkən uşaqlıq dövrünün inkişafı məsələləri hökumətin dayanıqlı iqtisadi artımı təmin edən aparıcı mexanizmlərinə daxil edilib.

Mövcud milli və beynəlxalq qanunvericilik, işlək mexanizmlər və alətlər, bu günədək keçdiyimiz yol əldə etdiyimiz nəticələr bundan sonra da qarşımıza uşaqlar üçün öz potensiallarını tam şəkildə reallaşdırmaq imkanı verən bir mühitdə böyüməyi təmin etməyi qarşımıza vəzifə kimi qoyur. Bu vəzifənin yerinə yetirilməsi üçün müəyyən nailiyyətlərimiz var. Ən əsası azyaşlı uşaqlar arasında immunizasiya və onun əhatə səviyyəsinin yüksək olması, ana və uşaq sağlamlığı, bu sahədə olan problemlərin erkən aşkarlanması, profilaktikası, xüsusilə icbari müayinələrə dair dövlət proqramlarının məxsusi qeyd etmək istədim. Dövlət proqramları içərisində məktəbəqədər təlimə çıxış imkanlarının artırılması ilə əlaqədar da ciddi addımlar atılıb. Doğumun universal və dəqiq qeydiyyatı ilə bağlı görülən işlər təqdirəlayiqdir. Ödənişli analıq məzuniyyətinin tətbiqi, ana südü əvəzedicilərinin marketinqinə dair məcəllənin tətbiqi Azərbaycanda bu sahədə problemləri xeyli dərəcədə azaldı. Am-

ma yenə də problemlər qalmaqdadır. 18 yaşınadək sağlamlıq imkanları məhdud uşaqların sayında müəyyən artım hissə olunur. Bunu da əsas səbəbləri erkən və qohum nikahları, doğuş zamanı travmalar, bir sıra genetik xəstəliklərdir. Erkən aşkarlama və erkən müdaxilə üçün mütəxəssislərin bilik və bacarıqlarının artırılması istiqamətində görülən işləri xüsusi vurğulamaq lazımdır. Burada Heydər Əliyev Fondunun, əlaqədar dövlət orqanlarının birgə işi təqdirəlayiqdir. Sağlam və təhlükəsiz ailə mühitində tərbiyə almaq, əqli və psixi inkişaf sahəsində erkən aşkarlama və müdaxilə tədbirlərinin reallaşdırılması və intensivləşdirilməsi xüsusilə vacibdir. Effektiv qidalanmama səbəbindən 5 yaşadək uşaqlarda qısbəylik hələ də müşahidə olunur. Həmin qadınlar və azyaşlı uşaqlarda anemiya halları rast gəlinməkdədir. Bu problemlərin həlli üçün belə layihələrin reallaşdırılması çox vacibdir. Bugünkü təqdimat mərasimini uşaq hüquqlarının çoxtərəfli əməkdaşlıq əsasında milli inkişaf gündəliyimizdə ön plana çəkilməsinin bariz nümunələrindən biri kimi dəyərləndirmək olar. Uşaqlara qayğı, valideynlərə faydalı məsləhətləri nəzərdə tutan universal, mütərəqqi, ev ziyarəti modelinin pilot qismində uğurlu tətbiqi gələcəkdə bu kampaniyanın coğrafiyasının daha da genişləndirilməsini və həmin kampaniyalar, belə layihələr haqqında əhalinin məlumatlılığının artırılmasını vacib bir vəzifə kimi qarşıya qoyur.

Ölkəmiz üçün ciddi çətinliklər yaratmış pandemiyə dövründə xüsusilə davranış problemləri ilə bağlı yaranan çətinlikləri qeyd etmək istədim. Bu istiqamətdə üzlədiyimiz çətinliklər göstərdi ki, həqiqətən də insanlar bu sahədə vərdislərini, bacarıqlarını və davranış imkanlarını xeyli dərəcədə genişləndirən layihələrə, tədbirlərə böyük ehtiyac var.

UNICEF-in Azərbaycandakı nümayəndəliyinin rəhbəri Edvard Karvardin, Avropa İttifaqının Azərbaycandakı nümayəndəliyinin rəhbəri Kestutis Yankauskas təmsil etdiyi təşkilatların Azərbaycandakı müxtəlif qurumlarla uşaqlara dair həyata keçirdiyi layihələrdən bəhs edib. Hər iki təşkilatın ölkəmizdəki nümayəndələri EUDI layihəsinin Azərbaycan xalqına və gələcək nəsillərə töhfə verəcəyinə ümidvar olduqlarını bildirdilər.

Sonra erkən uşaqlıq dövründə inkişafı bağlı qısa videoçarx nümayiş olunub.

UNICEF-in Azərbaycandakı nümayəndəliyinin rəhbərinin müavini Min Yuan və Regional İnkişaf İctimai Birliyinin EUDI layihəsinin rəhbəri Nəzrin Şirinova 2019-cu ildən Avropa İttifaqının maliyyə dəstəyi ilə Regional İnkişaf İctimai Birliyi və UNICEF-in Azərbaycandakı nümayəndəliyinin birgə icra etdiyi EUDI layihəsinin məqsədləri, layihə çərçivəsində yaradılmış www.udi.az portalı, Erkən Uşaqlıq Dövründə İnkişaf Resurs Mərkəzinin fəaliyyəti, o cümlədən gələcəkdə nəzərdə tutulan digər fəaliyyətlər barədə ətraflı məlumat veriblər.

Bildirilib ki, erkən uşaqlıq dövrü bir-birindən ayrı üç mərhələni əhatə edir: mayalanmadan doğuşaqədərki dövr, doğuşdan 3 yaşaqədərki dövr və məktəbəqədərki dövr. Erkən uşaqlıq dövrünün inkişafının məqsədi bütün azyaşlı uşaqların, o cümlədən həssas qruplara daxil olan uşaqların öz inkişaf potensiallarına nail olmasıdır. Buna iki faktor vasitəsilə imkan yaradılır: doğuşdan məktəbə qəbul yaşına qədər bütün uşaqların onların inkişaf ehtiyaclarını qarşılayan yüksəkkeyfiyyətli əsas sağlamlıq, qidalanma, müdafiə və erkən təlim xidmətlərinə bərabər çıxış imkanına malik olması; valideynlərə və uşaqlara qayğı göstərən digər şəxslərə dəstəyin göstərilməsi və onların öz azyaşlı uşaqlarını məsuliyyətli qayğı və pozitiv valideyn tərbiyəsi ilə təmin etməsi.

Qeyd olunub ki, layihənin əsas məqsədləri 8 yaşadək uşaqların sosial, fiziki və əqli inkişafı, sağlamlığı, düzgün qidalanması, təlim-tərbiyəsi, uşaqlarda inkişaf dinamikasının izlənməsi və inkişafın stimullaşdırılması ilə bağlı valideynləri və digər maraqlı tərəfləri maarifləndirmək, bu sahədə çalışan səhiyyə, təhsil və sosial xidmətlər üzrə mütəxəssislərin potensialını artırmaqdır. Layihənin icrası müddətində həmçinin 4 hədəf regionda - Gəncə və Şirvan şəhərləri, Ağcabədi və Abşeron rayonlarında aidiyyətli qurumlar da cəlb olunmaqda müxtəlif "dəyirmi masa"ların, konfransların, festivalların təşkili, icma platformasının yaradılması, geniş maarifləndirmə işlərinin aparılması planlaşdırılıb.

Sonra www.udi.az portalına hər olunmuş videoçarx nümayiş olunub.

Tədbir müzakirələrlə davam etdirilib. Əmək və əhalinin sosial müdafiəsi nazirinin müavini Anar Kərimov, təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov, səhiyyə nazirinin müavini Rəhim Əliyev, icbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyinin İdarə Heyəti sədrinin müavini Nigar Bayramova, TƏBİB-in İdarə Heyətinin sədri Ramin Bayramlı, Milli Məclisin deputatları Hicran Hüseynova, İlham Məmmədov, Müşfiq Məmmədlinin çıxışları dinlənilib. Çıxışlarda vurğulanı ki, Azərbaycanda Erkən Uşaqlıq Dövründə İnkişaf (EUDI) Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə nail olunmasında prioritet istiqamətlərdən biri kimi müəyyən edilib. Bu istiqamətdə həyata keçirilən layihələr və digər təşəbbüslər heç şübhəsiz hökumətin insan kapitalının inkişafı prioritetlərinə, eləcə də Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş Uşaqlara dair Strategiyanın həyata keçirilməsi üzrə 2020-2025-ci illər üçün Fəaliyyət Planının icrasına öz töhfəsini verəcək.